2.10.2018

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto
Kaisa Iso-Sipilä, kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Asia: Asiantuntijakuuleminen, HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Teema:
Ammatillinen koulutus (luku 29.20); mm. uudistuksen toimeenpanon eteneminen sekä koulutustarjonnan ja resurssien riittävyys

Lausunto: Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry

Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry kiittää eduskunnan sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta antaa lausunto ja osallistua kuulemistilaisuuteen hallituksen esityksestä 123/2018 valtion talousarvioksi 2018 teemasta Ammatillinen koulutus; mm. uudistuksen toimeenpanon eteneminen sekä koulutustarjonnan ja resurssien riittävyys.

SAJO ry:n lausunnon keskeinen sisältö

Ammatillisen koulutuksen uudistuksen (reformin) periaatteet ovat hyviä ja kannatettavia. Uudistuksessa on kyse laajasti toimintaan ulottuvasta rakenneuudistuksesta, jossa sekä toiminta että tarjonta muuttuvat. Uudistuksen keskiössä on asiakaslähtöisyys, yksilöllisyys, joustavuus ja työelämälähtöisyys. Nämä toimintaan ulottuvat muutokset edellyttävät ja ovat edellyttäneet pitkäjänteistä suunnittelua ja työtä.

Uudistuksen toimeenpanon eteneminen

Uudistuksen toimeenpano edellyttää aikaa, kun toiminnot suunnitellaan ja organisoidaan uudelleen. Tämä tarkoittaa myös koulutuksen järjestäjien toimitilojen ja organisaatioiden uudelleen järjestelyjä.

Uudistuksen toimeenpano on lähtenyt hyvin liikkeelle. Koulutuksen järjestäjät ovat suunnitelleet yhdessä ja räätälöineet omat toimintaprosessinsa uudistuksen suuntaisiksi. Tämä on vaatinut uudenlaista ajattelua ja toimintaprosessien suunnittelua. Erityisen haastavana on koettu lain nopean valmistelun johdosta sen vaikutus kentällä tapahtuvien käytännön tilanteiden tulkintoihin. Lakia valmisteltaessa ei ole mietitty tarpeeksi tai ei ollenkaan mitä se tarkoittaa käytännössä. Nyt on jouduttu toimeenpanon yhteydessä pohtimaan lain tulkintaa ja tarkoitusta. Hankalaksi asian teki viranomaistenkin tulkintojen ristiriitaisuus toimeenpanon käynnistyttyä vuoden alussa. Toimeenpanon edetessä tilanne on selkeytynyt ja parantunut. Tiedottamiseen ja viestintään viranomaiset ovat panostaneet kiitettävästi. Myös parasta hankkeet ovat olleet suurena apuna koulutuksen järjestäjille.

Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry
Ledare för Yrkesutbildningen i Finland rf.

Mustanlahdenkatu 3-7 E, 33210 Tampere | www.sajory.fi | sajory@sajory.fi

Koulutuksen järjestäjien toisena painopisteenä uudistuksen toimeenpanossa on tietojärjestelmien yhteensovittaminen ja räätälöinti soveltumaan uudistuksen tarpeisiin ja vaatimuksiin sekä yhteensopivuuteen valtakunnan tietojärjestelmien kanssa.

Toimivat tietojärjestelmät ovat koulutuksen järjestäjille erittäin tärkeitä ja kriittisiä niiden toiminnan kannalta. Ne helpottavat uudistuksen vaatimien toimintaprosessien toteuttamista ja välittävät rahoituksen kannalta elintärkeää tietoa rahoituksen perustaksi valtakunnan KOSKI-tietojärjestelmään. Tässä koulutuksen järjestäjät ovat tehneet hyvää yhteistyötä tietojärjestelmätoimittajien kanssa. Haasteena on koettu järjestelmätoimittajien valmiudet suunnitella ja kehittää omia tietojärjestelmiään vastaamaan uudistuksen tarpeita. Tämä on vaatinut yhtäaikaista toimintaprosessien ja tietojärjestelmien yhteissuunnittelua. Tämä on vaatinut paljon aikaa ja henkilöstöresursseja koulutuksen järjestäjiltä.

Koulutustarjonnan ja resurssien riittävyys

Ammatillisen koulutuksen koulutustarjonta on pääosin riittävä. Kaikille hakijoille pääsääntöisesti voidaan tarjota opiskelupaikka. Haasteellisimpia kohderyhmiä ovat syrjäytymisen vaarassa olevien nuorten ohjaaminen koulutukseen ja osaamisen hankkimiseen. Ohjaamisen merkitys korostuu vaatien myös enemmän henkilöstöresursseja. Elinikäisen oppimisen ja työelämän tarpeiden huomioiminen ja niihin vastaaminen vaatii koulutuksen järjestäjiltä joustavuutta ja ketteryyttä räätälöidä tarvittavaa koulutusta nopeastikin. Yritykset ja työelämä ovat erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita tämän toteuttamisessa. Työelämän tarpeisiin vastaaminen ja työelämässä järjestettävän koulutuksen lisääminen vaatii työelämäkumppanuuksien nostamista ihan uudelle tasolle. Uudelle tasolle nostaminen vaatii enemmän työtä ja aikaa, eli lisää resursseja.

Vuosina 2016- 2017 toimeenpannut rahoitusleikkaukset ovat vaatineet paljon toiminnallisia ja rakenteellisia uudistuksia ja myös voimavaroja ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä ja siksi ne aiheuttavat haasteita myös varsinaisen uudistamisen toimeenpanolle.

Yhteistoimintaneuvottelujen kautta monet koulutuksen järjestäjät ovat joutuneet vähentämään henkilöstöään, mikä resurssi on poissa uudistuksen toimeenpanosta. Esimerkiksi henkilökohtaistaminen ja osaamisperusteisuuden täysimääräinen toimeenpano ja toteuttaminen vaatii alkuvaiheessa paljon resursseja. Lisäksi vuosityöaikaan siirtyminen ja tulevat palkankorotukset lisäävät taloudellista koulutuksen järjestäjien taloudellista rasitusta. Tämä tulisi huomioida myös valtion talousarviossa. Muuten se lisää entisestään koulutuksen järjestäjien taloudellista kuormaa. Uudistuksen toimeenpanoa tuetaan erilaisilla tukiohjelmilla ja valtion avustusrahoituksella, mikä helpottaa hieman tilannetta.

Rahoitus- ja ohjausjärjestelmän samanaikainen uudistus on lisännyt tuntuvasti koulutuksen järjestäjien epävarmuutta tulevasta rahoituksesta ja sen ennakoitavuudesta. Rahoitus on muuttunut myös pirstaleiseksi, mikä on lisännyt entisestään epävarmuutta. Esimerkiksi strategiarahoitus pitäisi palauttaa takaisin perusrahoitukseen ja sen osuutta tulisi selvästi pienentää. Tämän muotoisena se vain lisää erilaista hanke- ja projektityötä, niin koulutuksen järjestäjillä kuin viranomaisillakin.

Koulutuksen järjestäjät joutuvat osoittamaan siihen henkilöstöresursseja, mitkä muutenkin ovat vähäiset, mm. ohjauksen tarpeen kasvaessa henkilökohtaistamisen myötä. Oikean ja ajantasaisen tiedon saaminen rahoituksen perusteena olevista tiedoista on tällä hetkellä hankalaa. Tämän pitäisi toteutua keskitetysti valtakunnallisen tiedonkeruu- ja tilastointijärjestelmän kautta. Näin koulutuksen järjestäjät pystyisivät ennakoimaan paremmin omaa rahoitustaan ja suhteuttamaan rahoituksen perusteena olevia tietoja muiden koulutuksen järjestäjien vastaaviin. Tämä järjestelmän rakentaminen vaatii tietysti aikaa, mutta se on välttämätöntä koulutuksen järjestäjien kannalta.

Valkeakoskella 2.10.2018

Raimo Alarova
puheenjohtaja, Suomen Ammattikoulutuksen johtajat SAJO ry

kuntayhtymäjohtaja/rehtori
Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä VAAO
raimo.alarova@vaao.fi
0400 800972